

Evaluation of the Teaching Practice Course According to the Opinions of the Teacher Candidates (Example of Dicle University)

Arzu EKİN

Dicle University, Diyarbakır-Türkiye

Ezlam SUSAM

İnönü University, Malatya-Türkiye

Article History

Submitted: 17.02.2022

Accepted: 12.12.2022

Published Online: 05.04.2023

Keywords

Teaching situations

Selfassessment

Experience

Abstract

The purpose of this research is to determine the views of the pre-service teachers in the last year of the university on the teaching practice course, their teacher-learning processes, efficient use of time, the level of information provided by the practice teacher and the lecturer in charge of the practice, the level of support by the practice teacher and the lecturer responsible for the practice, the contribution of the teaching practice course in the faculty. level and the opinions of the parties in the practice school in terms of the level of contribution. The data were obtained through the 27-item data collection form developed by Özkılıç et al. (2008). The research group of the study consists of 268 teacher candidates studying in the last year of the Faculty of Education. In the analysis of the data, percentage and frequency were calculated for each of the items. When the results of the research were evaluated, the data showed that pre-service teachers evaluated themselves adequately about teaching in many cases. In addition, the candidates stated their use of time as partially sufficient. It was found that the teaching staff responsible for the practice in the teaching practice course and the teachers in the practice school stated that the support they received during this course was adequately supported. In addition, while they stated that the information activities carried out by the teaching staff responsible for the implementation were partially sufficient, they expressed a partially sufficient opinion about the level of information provided by the teacher in the practice school. The pre-service teachers expressed their opinions about the contribution of the practical lessons made by the faculty member responsible for the practice as partly sufficient. They considered their opinions about other parties that could contribute to the conduct of this course as partially sufficient. Based on the findings obtained as a result of this research, various suggestions were made.

DOI: 10.29129/inujgse.1075315

Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Dicle Üniversitesi Örneği)

Arzu EKİN

Dicle Üniversitesi, Diyarbakır-Türkiye

Ezlam SUSAM

İnönü Üniversitesi, Malatya-Türkiye

Makale Geçmişi

Geliş: 17.02.2022
Kabul: 12.12.2022
Online Yayın: 5.04.2023

Anahtar Sözcükler

Öğretim durumları
Öz değerlendirme
Deneyim

Öz

Bu araştırmanın amacı, eğitim fakültesi son sınıftaki öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşlerinin öğretmen-öğrenme süreçleri, zamanı verimli kullanma, uygulama öğretmeni ve uygulamadan sorumlu öğretim görevlisi tarafından bilgilendirme düzeyleri, uygulama öğretmeni ve uygulamadan sorumlu öğretim görevlisi tarafından desteklenme düzeyleri, eğitim fakültelerindeki öğretmenlik uygulaması dersinin katkı düzeyi ve uygulama okulundaki tarafların katkı düzeyi açısından görüşlerinin belirlenmesidir. Veriler Özkılıç vd.(2008) tarafından geliştirilen 27 maddelik bilgi toplama formu aracılığıyla nicel araştırma yöntemlerinden tarama (betimsel-survey) modeli kullanılarak elde edilmiştir. Çalışmanın araştırma grubunu Eğitim Fakültesi son sınıfında öğrenim gören 268 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Verilerin analizinde maddelerin her biri için yüzde ve frekans hesaplanmıştır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde veriler öğretmen adaylarının birçok durumda öğretimle ilgili kendilerini yeterli değerlendiklerini göstermiştir. Bunun yanı sıra adaylar zamanı kullanma biçimlerini kısmen yeterli olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlik uygulaması dersinde uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ve uygulama okulundaki öğretmenlerinden bu ders sürecinde aldıkları desteği yeterli düzeyde desteklendim olarak belirttikleri bulgusuna varılmıştır. Ayrıca uygulamadan sorumlu öğretim elemanı tarafından yapılan bilgilendirme çalışmalarını kısmen yeterli olarak belirtirken uygulama okulundaki öğretmen tarafından bilgilendirilme düzeyi hakkında kısmen yeterli olarak görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adayları Fakülte'deki uygulamadan sorumlu öğretim elemanı tarafından uygulamaya yönelik yapılan derslerin katkısı hakkındaki fikirlerini kısmen yeterli olarak belirtmişlerdir. Bu dersin yürütülmesine katkısı olabilecek diğer taraflar hakkındaki düşünceleri ise kısmen yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Bu araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi sürecinde verilen rehberliğin artırılması için uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ile uygulama öğretmeni arasındaki etkileşim ve koordinasyonun artırılması gerekliliğine ulaşılmıştır.

GİRİŞ

Öğretmenlik mesleği öğretmenin insani özellikleriyle öğretmenlik nitelikleriyle bir bütün halindedir. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin istenilen amaca ulaşabilmesinde en önemli unsurlardan biri öğretmendir (Özbek,2007:146). Öğretmenlik mesleği ile ilgili birçok tanım ve betimleme yapılabilmektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. maddesine öğretmenliğin tanımı devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görev ve sorumlulukları üstlenen özel ve uzmanlık gerektiren bir meslek olarak tanımlanmıştır <http://www.mevzuat.gov.tr>. Eğitim ve öğretim sisteminin esas ve yadsınamaz bir parçası olan öğretmenlik mesleği, toplumu oluşturan tüm insanları bütün yönleriyle tesiri altına alma yetisine sahip mesleklerin başında bulunmaktadır (Şimşek, 2005:26). Sünbül' e göre (2005:245-246) öğretmen eğitim öğretim faaliyetlerinden zevk alan okul ortamının stresine karşı sağlam durabileni insanlarla ve öğrencilerle okul için ve okul dışında iletişimi sağlıklı olan, eğitim öğretim faaliyetlerinde karşılaştığı sorunlara çözüm getirebilen ve bu sorunlarla ilgili insanlara önerilerde bulunabilen, sorumlu ve tutarlı bireyler olarak tanımlanmıştır. Sönmez'e göre (2000) öğretmenlik mesleği davranışları yeniden oluşturabilen bir mühendisliktir. Öğretmenlere düşen eğitim ve öğretim süreçleri içerisinde amaçlar doğrultusunda faaliyetlere ve uygulamalara yer vermeleri ayrıca kendilerini öğretmenlik mesleğinin niteliklerine uygun bir şekilde yetiştirmeleridir.

Etkili bir öğretmenin öğretme ve öğrenme sürecinde yöntem ve teknikleri amacına uygun verimli kullanma, yararlı insani özellikler ve örnek davranışlar ile model olma, alanında uzman olma, etkili bir sınıf iklimi oluşturma ve yetkin kararlar alıp bu kararları uygulama yeteneğini kazanabilmesi nitelikli bir eğitimden geçmesiyle doğru orantılıdır. Akyıldız (1995:40' den aktaran Özkılıç vd. 2008:728). Bundan hareketle bir öğretmenin sahip olması gereken özellikleri belirtmek gerekirse, Küçükahmet (2004) yaptığı incelemede üniversitedeki öğretmen adaylarından aldığı görüşlerden hareketle ideal bir öğretmenin hangi davranışlara sahip olması gerektiğini belirlemiştir. İdeal öğretmen; öğretmenlik mesleğini seven, önyargılarından sıyrılmış, uygar, samimi, esprili, öğrencilerini seven, alanında yetkin, öğrenciyi derste etkin kılan, dersi öğrenciye sevdiren, sınıftaki davranışlarıyla gerektiğinde tatlı gerektiğinde sert olan, öğrencilerin bireysel farklılıklarının farkında olan ve bireysel farklılıklara uygun davranabilen nitelikleriyle tanımlanmıştır. Sünbül (2005) Eğitim ve öğretim faaliyetlerini okul içindeki ve okul dışındaki unsurlarla ayrılmaz bir bütün olarak görenlerin öğretmenlere biçtiği rollerin bir bütün olduğunu belirtmiştir.

Öğretmenlik uygulaması dersinin içeriği üniversiteden üniversiteye uygulayıcılar arasında farklılık gösterse de bu dersin asıl amacı; "öğretmen adayının mesleki yeterliliğini ölçmek ve değerlendirmek ayrıca bu mesleki yeterliliklerini olumlu bir yönde ilerletebilmeleri için adaylara yardımcı olmak ve rehberlik yapmak" olarak tanımlanabilmektedir (Gültekin, 2006).

Öğretmenlik uygulaması boyunca, öğretmen adaylarından lisans programlarında aldıkları teorik bilgiyi okullarda pratiğe dönüştürme becerisi kazanmaları ve mesleki yeterliklerini geliştirmeleri beklenmektedir (Yeşilyurt, 2010, s. 2). Üniversitelerdeki nitelikli öğretmen yetiştirme eğitiminin parçası olan öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adaylarının eğitim ve öğretim ile ilgili teorik derslerde edinmiş oldukları bilgi birikimleri, öğrenmiş oldukları beceriler ve tutumlarının gittikleri gerçek bir sınıf atmosferinde, uygulama okullarında pratik yapma şansını elde ettikleri bir faaliyettir. Öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmen adayları önceden belirlenmiş olan uygulama okullarında derslerde doğrudan yer almakta, eğitim öğretim süreci içinde ders anlatımda bulunmakta bunların yanı sıra öğretmenliğin gerektiği rolleri üstlenip gerekli davranış ve tutumlarda bulunmaktadır (Demircioğlu, 2008:2). Öğretmenlik uygulaması dersi üniversitelerin öğretmen yetiştirme programlarında dördüncü yılda verilen, öğretmen adaylarının geçmiş yıllarda edindiği bilgi, beceri ve tutumu pekiştirici ayrıca birçok açıdan tamamlayıcı özellikte olan ve okul deneyimi dersinin de devamı niteliğinde olan bir derstir (Gedik ve Göktaş, 2008:70). Öğretmen adaylarının yetiştirilmesi ile ilgili yeni tasarılar, ilk ve ortaöğretim seviyelerinde, öğretmen adaylarının yaşayacakları zamanı artırmakta ve öğretmen adaylarına okullarda yapacakları faaliyetlerle ilgili detay niteliğinde bilgiler vermektedir. Öğretmen adaylarının nitelikli bir

eğitim-öğretim için şart olan maharetleri edinebilmeleri için okul deneyimi için gittikleri okullardaki zamanlarının düzenli bir şekilde planlanmasına ve gözlenmesine ihtiyaç vardır

YÖK'ün oluşturduğu öğretmen yetiştirme kılavuzuna öğretmenlik uygulaması dersi çerçevesinde günlük plan oluşturulması, oluşturulan planın hayata geçirilmesi, bu faaliyet sonucunun okullardaki sorumlu uygulama öğretmeni, uygulamada görevli öğretmen adayı ve sorumlu öğretim görevlisinin değerlendirilmesi, değerlendirme sonucu elde edilen çıktılar ışığında planda ve pratikte gerekli düzeltmelerin yapılması ve ihtiyaç duyulduğu takdirde aynı uygulamaların tekrarının yapılması ayrıca öğretmen adaylarının bu süreç içindeki çalışmalarını organize bir şekilde oluşturulup bir araya getirilerek ortaya bir ürün dosyası (portfolyo) çıkarılması gerekir (YÖK, 1998). Öğretmenlik uygulaması faaliyetlerinin Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafınca 1998 senesinde yürürlüğe giren “Öğretmen Adaylarının Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge” doğrultusunda MEB'e bağlı okullarda uygulanıp ve gerçekleştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu Yönerge 'de staj uygulaması “Hizmet öncesi öğretmen adaylarına, öğretmenlik yapacağı alanda ve öğretim düzeyinde, doğrudan sınıf ortamında öğretmene mesleki beceri kazandıran ve uygulayacağı ders veya dersleri sistematik ve planlı bir biçimde öğretmesine yardımcı olacak; uygulama faaliyetlerinin analiz edilerek, tartışılıp değerlendirileceği bir ders” olarak tasvir edilmektedir. Ayrıca Öğretmenlik uygulaması dersi içinde öğretmen adaylarından uygulama yapacakları okullara dersi aldıkları dönem içerisinde minimum 24 ders saatini haftada bir tam gün ya da iki yarım gün gidip sınıf içerisinde ders anlatımı yaparak verimli bir şekilde bu süreyi değerlendirmesi istenmektedir (MEB, 1998). Öğretmen adayları bu süre içinde çalışmalarını uygulama dersi başlamadan uygulamadan sorumlu öğretmeniyle beraber planlamalıdır. Etkinliklerin planınızda belirtilen sıralamada gerçekleşmesi şart değildir. Nihayet amaç etkili bir öğretme-öğrenme ortamı oluşturmaktır (Demirtaş ve Güneş, 2004:124). Öğretmen adayları bu uygulamaları ilgili fakültenin olduğu il veya ilçedeki okullarda ve ilgili kurumlarda yürütebilmektedir. Bunun yanı sıra İlkokullarda öğretmenlik uygulaması yapacak adaylar, şartların uygun olduğu dereceye kadar uygulamalarının bazı kısımlarını köy okullarında yürütebilmektedirler. Öğretmen yetiştirme programlarında 2006-2007 akademik yılından başlayarak öğretmenlik uygulaması dersi birleştirilmiş sınıflarda, köylerde veya yatılı ilköğretim bölge okullarında (YİBO) yapılabilmektedir (YÖK, 2006).

Bu esasların yerine getirilmesi için sürece katılan bütün kişilerin görev ve sorumlulukları vardır. Öğretmen adaylarının uygulama okullarında dersi incelemek, uygulamadan sorumlu öğretmenin vazifelerine katılma, eğitim-öğretim ve ders dışı faaliyetlere katılma, ders sunumu ve anlatımı gibi görev ve sorumlulukları vardır. Bu görev ve sorumlulukları öğretmen adayları uygulama yapılacakları okula gittiklerinde okul idaresi ve uygulamadan sorumlu öğretmenleri tarafından tekrar hatırlatılması gerekmektedir (Demircioğlu, 2008:79). Öğretmen adayının uygulamaya gittikleri okullarda öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında yerine getirdikleri görev ve sorumluluklarından sonra bu dersin amacına ulaşması için öğretmen adayının süreç sonunda edinilmesi beklenen belli başlı mesleki nitelikler vardır. Bu ders süreci sonunda öğretmen adaylarının bu özellikleri kazanmış olması beklenmektedir. Bu özellikler şöyle sıralanabilir (Demirtaş ve Güneş, 2004:124).

- Öğretmen adaylarının uygulamaya gittikleri okulda farklı sınıf ortalarında öğretmenlik yaparak mesleğinin gerektirdiği nitelikleri edinme,
- Öğretmenlik yapacağı alandaki programları kavrayabilme, ders kitaplarının analiz ve değerlendirmesini yapabilme, ölçme ve değerlendirme yapma açısından yeterli bir seviyeye gelebilme,
- Öğretmen adaylarının Öğretmenlik uygulaması esnasında edinmiş olduğu tecrübeleri arkadaşları ve uygulama öğretim elemanı ile karşılıklı fikir alışverişinde bulunarak kendini bu açıdan yetkinleştirebilme.

Öğretmenlik uygulaması dersi süresince öğretmen adaylarının ve uygulamadan sorumlu öğretim görevlilerin vazife ve sorumlulukları olduğu kadar okullardaki uygulamadan sorumlu öğretmenlerinde yerine getirmesi gereken sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukların hem uygulamadan sorumlu

öğretmenlere hem de öğretmen adaylarına açıkça belirtilmesi gerekir. Öğretmen adaylarına bu sorumluluklar bildirilmediği zaman öğretmen adayları, uygulama öğretmenin görev ve sorumluluğundan emin olamazlar. Bundan dolayı öğretmen adaylarının birçoğu üniversitede öğrendiği bilgileri bir kenara bırakarak takdir edilmek için uygulama öğretmenlerinin isteklerine göre davranırlar. Burada uygulama öğretmenleri tarafından geri plana atılmaması gereken bir konu var ki, o da uygulamaya giden öğretmen adaylarının onların mesleki gelişimi için bir fırsat olduğudur. Ancak mühim olan nokta öğretmen adaylarına edindikleri bilgileri uygulayacakları ortam ve fırsatlar sunmaktır.(Kiraz, 2001: 85-90).

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersi süresince uygulama için gittikleri sınıflarda derslerini izledikleri uygulamadan sorumlu öğretmenin mesuliyetinde gerçek yaşamda ilk defa ders anlatma tecrübesini yaşamış olurlar. Adaylar meslek yaşamına başlamadan önce karşılaştıkları ilk model olan uygulama öğretmenlerinin onlara rehberlik yapmaları ayrıca öğretmenlik mesleğinin eğitimini gerçek bir ortamda vermeleri öğretmenlik uygulaması dersini önemli hale getirmektedir. Bu açıdan bakıldığında uygulamadan sorumlu öğretmenlerin üzerlerine düşen görev ve sorumlulukları başarılı bir biçimde icra etmeleri öğretmenlik uygulaması dersinden beklenen çıktılara ulaşılmasını sağlayacaktır (Köksal, 2008:52) Bu görev ve sorumluluklarda meydana gelen aksama ve eksiklikler bir nesil yetiştirme de en önemli göreve sahip olan öğretmen eğitiminde eksiklikler meydana getirebilecektir. Bu kapsamda uygulama öğretmenlerinin ve uygulamadan sorumlu öğretim elemanlarının öğretmenlik uygulaması dersi süresinde öğretmen adayları ile karşılıklı fikir alışverişinde bulunmalı, her hafta öğretmen adaylarının girdiği dersleri gözlemlemeli ve bu gözlemlerin gözlem formuna geçirilerek öğretmen adayının dersi bittikten sonra birlikte bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu değerlendirmeler öğretmen adaylarına yol gösterici ve eksikliklerini tamamlayıcı nitelikte olmalıdır. Her hafta yapılacak olan bu değerlendirmeler öğretmen adayına bir daha ki ders saatinde eksikliklerini tamamlama fırsatı verecektir. Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adayları için üniversitede edindikleri teorik bilgi birikimini ve pedagojik formasyon bilgisini uygulama ile birleştirip bütünleştirebildiği bire tecrübe edineceği bir fırsattır (Yüksel, 2003:312-328).

Bu araştırma, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde ne düzeyde yararlanabildiklerini görmek ayrıca birincil kaynaktan eksiklik görülen noktaların ortaya konulması ve bu yönde iyileştirilmelerin yapılması eğitim faaliyetlerinin kalitesinin artırılması yönünden önem arz etmektedir.

Bu bağlamda araştırmanın amacı eğitim fakültesi son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersini kendi görüşlerine göre; öğretim açısından, uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ve uygulamadan sorumlu öğretim görevlisinin bilgilendirme, destekleme, zamanı etkili kullanma, fakültedeki öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyi ve bu dersin diğer tarafları açısından nasıl değerlendirdiklerine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Bu genel amacı gerçekleştirebilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Öğretmen adaylarının öğretimle ilgili konularda kendilerini nasıl değerlendirdikleri
- Öğretmen adaylarının zamanı kullanma biçimleri bakımından kendilerini nasıl değerlendikleri,
- Öğretmen adaylarının uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ve uygulama öğretmenleri tarafından bilgilendirilme düzeyleri,
- Öğretmen adaylarının uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ve uygulama öğretmenleri tarafından desteklenme düzeyleri,
- Fakültelerde öğretmenlik uygulamasına yönelik yapılan derslerin öğretmen adaylarına katkı düzeyleri,
- Öğretmenlik uygulaması dersine dahil olan diğer taraflarla (okul müdürü, müdür yardımcısı, diğer uygulama öğretmenleri) ilgili öğretmen adaylarının görüşleri nelerdir?

Öğretmenlik uygulaması dersi uygulama öğrencilerinin mesleğe başlamadan önce gerçek bir sınıf ortamı ile buluşmayı elde ettikleri bir fırsattır (Çetin ve Bulut, 2002: 75). Bu dersten gerekli verimi elde etmek için uygulamanın olumlu olumsuz yönlerini ortaya koymak bir gerekliliktir.

Gelecek nesli yetiştirmede önemli bir görev üstlenen öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimde mesleki açıdan yetkin bir duruma gelmesinde önemli bir etkisi olan öğretmenlik uygulaması dersi kuram ve pratikle öğretmen adaylarının bağ kurması ve teorik bilgilerini uygulama fırsatı bulabilecekleri, öğrencileri gözlemleyerek öğrenme ve öğretme yeteneklerini geliştirmeleri için gerçek bir ortam sunmaktadır. Öğretmenlerin gerçek yaşam deneyimini yaşadıkları öğretmenlik mesleğinin uygulamalarının ilkinden olan öğretmenlik uygulaması dersi, öğretmen adaylarının hizmet öncesinde öğretmenliğe dair tecrübe edindiği, algılar oluşturduğu bir derstir. Bu dersin öğretmenlik becerilerine tesiri şüphe götürmez bir önem taşımaktadır (Karadüz, Eser, Şahin, İlbay;2009:441) Bunun yanında öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında öğretmen adaylarının uygulama için gittikleri okullarda daha fazla vakit geçirmeleri öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden daha çok tecrübe edinecekleri ve daha fazla faydalanacakları anlamına gelmemektedir. Öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmen adaylarının edinecekleri tecrübelerin öğretmenlik mesleğine başladıkları zaman mesleki hayatlarına yansıtacağı göz önüne alındığında, öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmen adaylarının mesleki açıdan gelişmesine olanak tanınmalı ve öğretmen adaylarına mesleki açıdan ileriye dönük yaşama yakın deneyimler sunulmalıdır (Özkılıç ve diğerleri, 2008:735).

Bu kapsamda bu araştırma eğitim fakültelerinde öğretmenlik uygulaması dersini alan öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir. Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmenlerin gerçek bir sınıf ortamında mesleki becerilerini yansıtacağı ilk yer olması ve bu dersten alacağı verimin mesleki hayatta öğretmen adayına yol gösterici olacağı düşünüldüğünde, öğretmen adaylarının kendilerini, uygulama öğretmenlerini ve bu dersten sorumlu öğretim görevlisini değerlendirmesi araştırmanın önemini ortaya koymaktadır. Bu anlamda bu araştırma üniversitelerdeki öğretmenlik uygulaması dersinin veriminin artması, uygulama esnasında programda yapılabilecek olumlu yöndeki değişikliklere ışık tutulması ve öğretmen adaylarının mesleğe verimli bir şekilde gerçek bir sınıf ortamında uygulama yaparak tam anlamıyla hazır olması açısından önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmında araştırmanın deseni, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizi başlıkları yer almaktadır.

Araştırmanın Deseni

Eğitim Fakültesinde öğrenim gören son sınıftaki öğretmen adaylarının Öğretmenlik uygulaması dersinde kendilerini, bu dersten sorumlu öğretim elemanını, uygulama okullarındaki uygulama öğretmenlerini dersin verimi açısından değerlendirmeye yönelik olan bu araştırma, tarama (betimsel-survey) modeli niteliğindedir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamaktadır. (Karasar, 1994:77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada evrenini Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 466 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 268 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini oluşturan eğitim fakültesi son sınıf öğretmen adaylarının kişisel özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

Öğretmen Adaylarının Kişisel Özellikleri

Cinsiyet	Sayı
Erkek	156
Kadın	112
Bölüm	
Türkçe Öğretmenliği	35
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	60
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	38
Edebiyat Öğretmenliği	38
Coğrafya Öğretmenliği	14
Sınıf Öğretmenliği	35
Resim-İş Öğretmenliği	34
Biyoloji öğretmenliği	14
Toplam	268

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada Özkılıç, Bilgin & Kartal, (2008) tarafından ilgili alan yazı göz önüne alınarak ayrıca uygulamalar esnasında yapılan etkinlikler dikkate alınarak geliştirilen anket formu, araştırmamızın amacına uygun görüldüğü için araştırmacılardan izin alınarak kullanılmıştır. Uygulanan bu anket formu eğitim bilimleri bölümünde görevli 3 öğretim görevlisi tarafından incelenmiş ve elde edilen dönütler doğrultusunda gerekli düzeltmelere yapıldıktan sonra uygulamaya konulmuştur. Araştırmada kullanılan anket formunda son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına, öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili öğretim durumlarına, dersteki etkililiklerine, ders süresini kullanmalarına, dersle ilgili uygulama öğretmeni ve dersten sorumlu öğretim görevlisi tarafından mesleki açıdan desteklenmeleri ve bu konuyla ilgili bilgilendirilmeleriyle ilgili maddelere yer verilmiştir.

Ölçekte yeterli, kısmen yeterli, yetersiz biçiminde seçeneklere yer verilmiştir. Öğretmen adaylarından bu seçenekler arasında kendileri için en uygun olan birini seçmeleri istenmiştir. Ölçeğin seçenekleri, *yeterli 1, kısmen yeterli 2, yetersiz 3* şeklinde puanlanmıştır. Bilgi formunda yer alan, “öğretim süreçleri açısından adayların kendilerini değerlendirmelerine ilişkin Tablo 2’de yer alan 17 madde için Chronbach Alfa güvenirlik katsayısı. 88 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Ölçek eğitim fakültesi son sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına bizzat araştırmacı tarafından 2020-2021 Eğitim Öğretim yılının mayıs ayında gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmıştır. Anket formu öğretmen adaylarına elden dağıtılmış ve tekrar toplanmıştır. Çalışmada elde edilen nicel verilerin analizinde betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Her bir maddeye ilişkin yüzde ve frekans değerlerine bakılmıştır. Öğretmen adaylarından elde edilen veriler bilgisayar paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Buna göre, Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersini kendileri, uygulama öğretmeni ve uygulamadan sorumlu öğretim elemanı açısından nasıl değerlendirdikleri ortaya konulmuştur. Verilerin analizi sırasında işaretlenen tüm anket formları analize dâhil edilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmadan elde edilen verilere ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Öğretmen Adaylarının Öğretim Süreçleri Hakkında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde öğretim durumları açısından kendilerini değerlendirmelerine ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Öğretmen adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Öğretim Durumları Açısından Kendilerini Değerlendirmeleri

Maddeler (n=268)	Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz	
	f	%	f	%	f	%
Öğretmekle yükümlü olduğunuz konu alanlarının içeriği hakkındaki bilginiz.	132	49,3	112	41,8	24	9,0
Dersinizin içeriğinin doğruluğu hakkında karar verme beceriniz.	138	51,5	114	42,5	16	6,0
Ders için uygun materyal ve kaynak seçme beceriniz.	125	46,6	114	42,5	29	10,8
Öğrencilerinizin akademik becerileri ve öğrenme ihtiyaçlarına yönelik duyarlılığınız.	149	55,6	101	37,7	18	6,7
Öğretim teknikleri derste kullanma düzeyiniz.	110	41,0	131	48,9	27	10,1
Dersleri öğretim için uygun bir şekilde planlama beceriniz.	118	44,0	124	46,3	26	9,7
Öğretmenlik Uygulaması dersi kapsamındaki uygulamalarda öğrendikleriniz.	87	32,5	143	53,4	38	14,2
Öğrenme için grup etkinliklerini düzenleme beceriniz.	130	48,5	117	43,7	21	7,8
Etkinlikleri derse yayma beceriniz.	138	51,5	114	42,5	16	6,0
Öğrenme için uygun öğretim amaçları geliştirme beceriniz.	116	43,3	130	48,5	22	8,2
Öğrenmede öğrenciyi düşünmeye yönlendirme beceriniz.	147	54,9	107	39,9	14	5,2
Öğrencilerinizin öğrenmedeki ilerlemelerini değerlendirmek için test hazırlama beceriniz.	102	38,1	119	44,4	47	17,5
Öğrencilerinizin bireysel farklılıklarıyla ilgilenme beceriniz.	143	53,4	110	41,0	15	5,6
Öğretimde anadilinizi kullanmadaki yeterliliğiniz.	140	52,2	101	37,7	27	10,1
Öğrencileri öğrenmeye yönelik güdüleme beceriniz.	151	56,3	106	39,6	11	4,1
Öğrencilerin düzeylerine göre ödevler verme beceriniz.	130	48,5	116	43,3	22	8,2
Öğrencilerin sizinle ve arkadaşları ile etkileşimde bulunabilecekleri etkinlikler düzenleme beceriniz.	129	48,1	129	48,1	10	3,7
Toplam	2.185	815,3	1.988	741,8	383	142,9

Tablo 2’yi incelediğimizde öğretmen adayları öğretmekle sorumlu olduğunuz konu alanının içeriği hakkında bilgilerini %43,9 oranında yeterli olarak bulmuştur. Öğretmen adaylarının konu alanı bilgisine sahip olma açısından kendilerini yeterli görmeleri öğretmenlik uygulaması dersinde dersin içeriğine hâkimiyeti arttıracığından verimlilik yüksek olacaktır. Ancak bu maddeye verilen %41,8 oranındaki kısmen yeterli cevabı da azımsanmayacak bir orandadır. Öğretmen adaylarının içerik bilgisi açısından

kendileri kısmen yeterli olarak değerlendirmeleri fakültelerin programlarının irdelenmesini gerektiren bir konudur.

Dersiniz içeriği ile ilgili doğru karar alabilme beceriniz maddesine öğretmen adayları %51,5 oranında yeterli cevabını verdikleri bulgusuna varılmıştır.

Öğretmen adaylarının işleyeceği dersler ile ilgili uygun olan kaynak ve materyali seçmeleri konusundaki becerileri %46,6 oranında yeterli %42,5 oranında kısmen yeterli, %10,8 oranında ise yetersiz olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Adaylar uygulama için gittikleri okullarda bu dersten öğrendikleri bilgilerini kullanıp farklı materyal tasarlayabilir ayrıca farklı kaynaklar seçebilmelidir. Ancak bu süreçte öğretmen adaylarına uygulamaya gittikleri okullardaki uygulama öğretmenleri materyal seçimi ve materyal temini konusunda yardımcı olmalıdırlar. Öğretmen adaylarına uygulama öğretmenlerinden gelen desteğin az olması öğretmen adaylarının toplam kısmen yeterli ve yetersiz (%53,3) oranın yüksek çıkmasına neden olmuş olabilir. Ayrıca materyal tasarımı ve farklı kaynak seçimi çok zaman ayrılması gereken bir konudur. Öğretmenlik uygulaması dersini alan öğretmen adayları son sınıf öğrencileri oldukları için KPSS için hazırlık yapmakta olmaları zaman sıkıntısı yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu zaman sıkıntısı öğretmen adaylarının derslerle ilgili uygun kaynak ve materyal seçimini zorlaştırmış olabilir.

Adayların, öğrencilerin hem öğrenme ihtiyaçlarına hem de akademik kabiliyetlerine ilişkin hassasiyetleri ise, %55,6 oranında yeterli, %37,7 kısmen yeterli, %6,7 oranında yetersiz olarak belirlenmiştir. Bir öğretmen adayı olarak kişilerin öğrencilerin öğrenme güdüsünü harekete geçirip onları akademik olarak geliştirmeleri gerekir. Öğretmen olmak öğrencileri bilişsel, duyuşsal ve devinişsel anlamda yetiştirmeyi kapsadığı düşünüldüğünde, öğretmen adayların öğrencilerin öğrenme ihtiyaçları ile akademik kabiliyetlerini kendilerini yüksek oranda yeterli olarak görmeleri araştırmanın pozitif bulguları arasındadır.

Öğretmen adaylarının, öğretim teknikleri üzerine bilgileri ve bu teknikleri öğretmenlik uygulaması dersinde kullanma seviyelerine ilişkin bulgular ise %41,0 yeterli, %48,9 kısmen yeterli, %10,1 oranında ise yetersiz olarak belirlenmiştir. Öğrenme etkinlikleri üzerindeki en önemli nokta öğretmenin sınıfta kullandığı öğretim yöntem ve teknikleridir. Öğrenci seviyesine ve konuya göre öğretim yöntem, tekniği belirlemek öğrenme sürecinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için önemlidir. Fakültelerde okutulan öğretim yöntem ve teknikleri sayesinde öğretmenlerin daha fazla bilgiye sahip olup uygulama konusunda sıkıntı yaşamamaları beklenmektedir. Ancak bu araştırmanın bulgularından hareketle adayların kendilerini kısmen yeterli ve yetersiz olarak değerlendirdikleri oran (%60) daha fazla bulunmuştur. Bu durum adayların teorik bilgiyi pratiğe dökmekte zorlandığından olabileceği gibi fakültelerdeki eğitim programından kaynaklanıyor olabilir. Programların öğretmen adaylarının son sınıfa gelene kadar geçen süreçte gerçek sınıf ortamında uygulama yapma fırsatı vermemesi bundan dolayı teorik bilgilerin birikerek hatırlanmayı zorlanması bu duruma yol açan sebepler arasında gösterilebilir.

Dersleri öğretim için elverişli olacak biçimde planlama becerisi ile ilgili bulgular %44,0 yeterli, %46,3 kısmen yeterli, %9,7 oranında ise yetersiz olarak öğretmen adayları tarafından belirtilmiştir. Öğretmen adaylarından %44,0'ı kendilerini yeterli olarak değerlendirdiği belirlenmiş olsa da bulgular öğretmen adaylarından çoğunluğun kendilerini planlama konusunda kısmen yeterli olarak değerlendirdiğini ortaya koymuştur. Bir ders planının öğrenci ve işlenecek konuyla uyumlu olacak bir şekilde hazırlanması, öğrencilerin için sistemli öğrenmeyi sağladığı gibi eğitim-öğretim sürecinde verimsiz olan zamanları da en aza indirecektir. Bu yüzden öğretmen adalarından asıl beklenen planlama konusunda kendileri daha yüksek seviyede yeterli olarak görmeleridir. Bu durum öğretmen adaylarının okulu, sınıfı, öğrencileri tam olarak tanıyamamasından, hizmet öncesinde yaptıkları ilk öğretmenlik deneyimi olmasından veya uygulamadan sorumlu öğretmen ve öğretim görevlisinden yeterince destek alamamasından kaynaklanmış olabilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi uygulamalarında öğrendikleriniz maddesine en yüksek düzeyde (%53,4) kısmen yeterli görüşünü belirtmesi bu dersten öğrendiklerini düşük düzeyde

(%32,5)yeterli bulmaları açısından ilgi çekicidir. Öğrenme için grup etkinlikleri düzenleme becerilerinin adaylar %48,5 yeterli, %43,7 kısmen yeterli, %7,8 yetersiz olarak belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu maddeye yüksek oranda yeterli cevabı verdikleri araştırmanın bulguları arasındadır

Öğretmen adayları etkinlikleri derse yayma becerilerini %51,5 yeterli, %42,5 kısmen yeterli, %6,0 yetersiz olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin öğrenmeleri için uygun öğretim amaçları belirleme konusunda öğretmen adaylarının kendilerini %43,3 oranında yeterli, %48,5 oranında kısmen yeterli, %8,2 oranında ise yetersiz olarak değerlendirdikleri bulgusuna varılmıştır. Öğrenme faaliyetleri içerisinde öğretmen adaylarının öğrenciyi düşünmeye yönlendirme yeteneği %54,9 yeterli, %39,9 kısmen yeterli, %5,2 oranında yetersiz olarak bulunmuştur. Araştırmanın bulguları arasında en düşük yetersiz (%5,2) oralarından birine sahip olan bu madde öğretmen adaylarının ilerlemeci eğitim felsefesinin gereği oran bilgiyi hazır vermekten ziyade öğrencileri düşündürüp buldurma konusunda kendilerini yüksek oranda yeterli olarak görmeleri araştırma sonucunda elde edilen olumlu bulguların başında gelmektedir.

Ayrıca öğretmen adaylarının öğrencilerin öğrenmedeki ilerlemelerini değerlendirmek amacıyla test hazırlama becerisi %38,1oranında yeterli, %44,4 oranında kısmen yeterli, %17,5 oranında yetersiz olarak değerlendirdikleri bulgusuna varılmıştır. Bu maddeye verilen cevaplar araştırmada elde edilen bulgular içerisinde adayların en yüksek düzeyde yetersiz(%17,5) değerlendirdikleri maddedir. Öğrencilerin sahip olduğu bireysel farklılıklarla öğretmen adaylarının ilgilenme becerisi %53,4 oranında yeterli, %41,0 kısmen yeterli, %5,6 oranında ise yetersiz olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara bakıldığı zaman öğretmen adaylarının büyük oranda kendilerini bireysel farklılıklarla ilgilenme becerisi konusunda yeterli görmüşlerdir. Öğretmen adaylarının öğretimde anadilini kullanma yeterliliği %52,2 yeterli, %37,7 kısmen yeterli, %10,1 oranında ise yetersiz bulunmuştur. Öğretmen adayları öğrencileri öğrenme sürecinde güdüleme becerilerini %56,3 oranında yeterli, %39,6 oranında kısmen yeterli, % 4,1 oranında kısmen yetersiz olarak bulunmuştur.

Öğretmen adaylarının öğrencilerinin düzeylerine uygun ödevler verme becerileri %48,5 yeterli, %43,3 kısmen yeterli, %8,2 yetersiz olarak bulunmuştur. Yapımalı ve ders gözlemleri sonucunda öğretmen adaylarının ödev verme konusunda neleri eksik yaptıklarıyla ilgili dönütler verilmesi bu oranın yükselmesini sağlayabilecektir.

Ayrıca öğrencilerin sizinle ve arkadaşlarıyla karşılıklı etkileşimde bulunmalarını sağlamak için faaliyetler düzenleme becerisini öğretmen adaylarının %48,1 oranında yeterli, %48,1 oranında kısmen yeterli, %3,7 oranında ise yetersiz olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının kendilerini en yüksek düzeyde yeterli gördükleri maddelerin başında; öğrencileri öğrenmeye yönelik güdüleme becerileri (%56,3), öğrencilerin akademik becerileri ve öğrenme ihtiyaçlarına yönelik duyarlılık (%55,6), öğrenmede öğrenciyi düşünmeye yönlendirme becerisi (%54,9), öğrencilerin bireysel farklılıklarıyla ilgilenme becerisi (%53,4), dersin içeriğinin doğruluğu hakkında karar verme becerisi (%51,5), etkinlikleri derse yayma becerisi (%51,5) geldiği anlaşılmaktadır. Öğretmen adayları bunun yanı sıra ders için uygun materyal ve kaynak seçme becerisi (%10,8), öğretim teknikleri hakkındaki bilginiz ve onları derste kullanma düzeyi (%10,1), oranlarında olumsuz yönde fikir beyan etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının Zamanı kullanma konusunda kendilerini nasıl değerlendiklerine dair analiz sonucunda varılan bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Öğretmen Adaylarının Zamanı Kullanma Biçimleri Hakkında Kendilerini Değerlendirmeleri İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamasında zamanı kullanma biçimlerine ilişkin bulgular tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Zamanı Kullanma Biçimleri

Maddeler (n=268)	Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz	
	f	%	f	%	f	%
Zamanın büyük bir kısmını öğretim için kullandım	119	44,4	127	47,4	22	8,2
Zamanın büyük bir kısmını sınıf disiplini sağlamaya ayırdım.	92	34,3	150	56,0	26	9,7
Her ikisine de eşit oranda zaman ayırdım	112	41,8	134	50,0	22	8,2
Toplam	268	100	268	100	268	100

Öğretmen adayları öğretmenlik Uygulaması dersi kapsamında %44,4 oranında zamanın büyük bir kısmını öğretim için kullandıklarını belirtirken %34,3 zamanın büyük kısmını sınıf disiplini sağlamaya ayırdıklarını belirtmiştir. Zamanını hem öğretim hem de sınıf disiplini sağlamaya eşit oranla ayırdıklarını belirtenler ise %41,8 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın bu kısmında öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde uygulamadan sorumlu öğretim görevlisi ve uygulama okulundaki öğretmenleri tarafından ne kadar bilgilendirildiklerine ilişkin maddelere verdikleri cevaplar analiz edilip Tablo 4'te özetlenmiştir.

Öğretmen Adaylarının Uygulamadan Sorumlu Öğretim Elemanı ve Uygulama öğretmeni Tarafından Bilgilendirilme Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde bilgilendirilmeleri ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Bilgilendirme ile İlgili Görüşleri

Maddeler (n=268)	Uygulama Öğretim Elemanı		Uygulama Okulu Öğretmeni	
	f	%	f	%
Bilgilendirildim	114	42,5	114	42,5
Kısmen Bilgilendirildim	121	45,1	113	42,2
Hiç Bilgilendirilmedim	33	12,3	41	15,3
Toplam	268	100	268	100

Öğretmen adaylarının öğretmenlik Uygulaması dersinin faaliyetleri ve performanslarına ilişkin bilgilendirmede % 42,2 oranında uygulama okulundaki öğretmeni tarafından kısmen bilgilendirildim olarak değerlendirirken %45,1 uygulamadan sorumlu öğretim elemanını bilgilendirme konusunda kısmen yeterli olarak görmüşlerdir. Uygulama öğretim elemanı tarafından hiç bilgilendirilmediklerini belirten öğretmen adaylarının oranı %12,3 iken uygulama öğretmeni tarafından hiç bilgilendirilmediklerini belirten öğretmen adaylarının oranı %15,3 tür.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde aldıkları desteğe ilişkin görüşleri Tablo 5'de sunulmuştur.

Öğretmen Adaylarının Uygulamadan Sorumlu Öğretim Elemanı ve Uygulama öğretmeni Tarafından Desteklenme Düzeylerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde aldıkları desteğe ilişkin görüşleri Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Aldıkları Desteğe İlişkin Görüşleri

Maddeler (n=268)	Uygulama Öğretim Elemanı		Uygulama Okulu Öğretmeni	
	f	%	f	%
Desteklendim	126	47,0	124	46,3
Kısmen Desteklendim	107	39,9	99	36,9
Hiç Desteklendim	35	13,1	45	16,8
Toplam	268	100	268	100

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının %47'si öğretim elemanı tarafından desteklendiğini, %39,9'u kısmen desteklendiğini, %13,1 ise hiç desteklenmediği yönünde düşünce belirtmiştir. Uygulama okulundaki öğretmenleri tarafından ise; %46,3'ü desteklendiğini, %36,9'u kısmen desteklendiğini, %16,8'i ise hiç desteklenmediğini ifade etmiştir. Analizlerde yüksek oran desteklendim olarak çıksa bu destekten hiç faydalanmadığını belirten adayların oranı yaklaşık %30'dur.

Araştırmanın diğer bir bulgusu da öğretmen adaylarının fakülte'deki öğretim eleman tarafından uygulamaya dönük yapılan derslerin adaylara olan katkısı üzerinedir. Bu veriye ilişkin bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Öğretmen Adaylarının Fakülte'deki Uygulamaya Yönelik Yapılan Derslerin Katkı Düzeyine İlişkin Bulgular

Fakülte'deki uygulamadan sorumlu öğretim elemanı tarafından uygulamaya yönelik yapılan derslerin katkısına ilişkin bulgular tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Fakülte'deki Uygulamadan Sorumlu Öğretim Elemanı Tarafından Uygulamaya Yönelik Yapılan Derslerin Katkısı

Maddeler (n=268)	Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz	
	f	%	f	%	f	%
Fakülte'deki Uygulamadan Sorumlu Öğretim Elemanı Tarafından Uygulamaya Yönelik Yapılan Derslerin Katkısı	103	38,4	106	39,6	59	22,0
Toplam	103	38,4	106	39,6	59	22,0

Öğretmen adaylarının fakülte'deki uygulamadan sorumlu öğretim elemanınca uygulamaya yönelik yapılan derslerin katkısını %38,4 oranında yeterli, %39,6 oranında kısmen yeterli, %22,0 oranında yetersiz olarak belirtmişlerdir. Analizler sonucu bu dersin öğretmen adaylarına katkısı yaklaşık %38-39 oranında yeterli ve kısmen yeterli olarak belirtildiği bulunmuştur. Öğretmen adaylarının %22'sinin bu derslerin katkısını yetersiz bulması oldukça düşündürücüdür. Öğretmen adaylarının bu derste öğrendiklerinin kendilerine olan katkılarını öğretmenlik mesleğini icra etmeye başladıktan sonra farkına varmaları beklenebilir ya da bu dersin kapsam ve uygulama olarak daha genişletip dersin programı gözden geçirilebilir.

Uygulama Okulundaki Diğer Taraflar Hakkında Öğretmen Adaylarının Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde görev alan diğer taraflar ile ilgili görüşlerine ait bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Görev Alan Diğer Taraflar ile ilgili Görüşleri

Maddeler (n=268)	Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz	
	f	%	f	%	f	%
Uygulama okulundaki uygulama öğretmenleri ile iletişim	126	47,0	100	37,3	42	15,7
Uygulama okulundaki müdür ve müdür yardımcılarının yaptığı rehberlik	65	24,3	107	39,9	96	35,8
Toplam	191	71,3	207	77,6	138	51,5

Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının %47'si uygulama okulundaki öğretmenleri ile iletişimi yeterli bulurken, %37,3'ü kısmen yeterli, %15,7'si ise yetersiz bulmuştur. Araştırmaya katılan öğretmen adayları uygulama okulundaki müdür ve müdür yardımcılarının yaptığı rehberliği %24,3 yeterli, %39,9 kısmen yeterli, %35,8 yetersiz bulduğu bulgusuna ulaşmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma kapsamında öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin; öğretim açısından, uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ve uygulamadan sorumlu öğretim görevlisinin bilgilendirme, desteklendirme, zamanı etkili kullanma, fakültedeki öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyi ve bu dersin diğer tarafları açısından nasıl değerlendirdiklerine ilişkin görüşleri belirlenmiştir. Öğretmenlik uygulaması dersi günümüzde halen eğitim fakültelerinde verilen teorik derslerle bağ kurmak, gerçek sınıf ortamında öğretmen adaylarının son sınıfa gelene kadar edindikleri bilgi birikimlerini kullanmasını sağlamak, kendilerini öğretmenlik mesleğine daha fazla hazır hale getirip yetiştirmek amacıyla uygulanmaktadır. Öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin genel görüş sınıflarda geçirilen sürenin artıca elde edilecek verimin daha fazla olacağı yönündedir ancak bu dersin verimliliğin etkileyen birçok değişken bulunmaktadır. Bunların en önemlilerinin başında öğretmen adayının kendini ne kadar yetkin gördüğü, uygulama sınıflarındaki öğretmenlerin etkisi ile desteği ve öğretmenlik uygulamasın dersinden sorumlu öğretim görevlisinin etkisidir Özkılıç vd.(2008:735)

Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adaylarının gerçek bir sınıf ortamıyla ilk defa karşılaşım öğretmenlik provasını yapma fırsatını elde ettikleri bir derstir. Öğretmen adayları bu derste o zamana kadar edindikleri teorik bilgileri uygulama fırsatı bulabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlik uygulaması dersinin amacına ulaşım ulaşmadığı belirlemek, öğretmen adaylarının kendilerini bu konuda nasıl değerlendirdiklerini saptamak ve gerekli dönütler sağlandıktan sonra eksikliklerinin tamamlanarak bu konuda çözüm önerileri sunmak dersin amacına ulaşması açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışma kapsamında öğretmen adayları öğretimle ilgili birçok konuda kendilerini yeterli görmüşlerdir. Yapılan diğer araştırmalara baktığımızda öğretmen adaylarının uygulama konusunda sıkıntı yaşadıkları ancak teorik bilgi anlamında kendilerini yeterli gördükleri belirlenmiştir (Harmander Bayrakçeken, Kınca, Büyükkasap ve Kızılkaya, 2000). Bu anlamda araştırmamızın öğretmen adaylarının öğretmekle sorumlu buldukları konu alanının içeriği hakkında bilgilerini %43,9 oranında yeterli olarak gördüğü bulguları ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca Öğretmen adaylarının öğretimle ilgili verdiği cevaplardan hareketle bu araştırmada öğretmen adayları test hazırlama becerilerini yüksek düzeyde yetersiz bulup olumsuz değerlendirmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu Özkılıç vd.(2008:735) bulgularıyla kısmen örtüşmektedir. Öğretmen adaylarının kendilerini bu konuda yetersiz olarak görmeleri fakültelerdeki ölçme ve değerlendirme derslerine ağırlık verilmesi konusunda yol gösterici olabilir. Yüksek oranda yetersiz olarak görülen öğrenciler için test hazırlama becerisi eğitim öğretimin önemli bir ögesi olan değerlendirme aşaması için çok önemli bir konudur. Ayrıca öğretmen adayları işleyecekleri konular için uygun materyal

ve kaynak seçiminde yüksek oranda yeterli olarak değerlendirmiş olsalar bile yetersiz olarak değerlendirenlerin oranı da önem arz edecek ölçüdedir. Araştırmada bu durumun öğretmen adaylarının uygulama için gittikleri okullarda materyal eksikliğinden, sınıfların fiziksel şartlarının iyi olmadığından, sınıflardaki öğrenci sayılarının fazla olduğundan ve okuldaki imkânların yetersiz olduğundan kaynaklandığı saptanmıştır. Aynı şekilde Canbolat'ın (2014) araştırmasında grafik ve görsel sanatlar da öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması için gittikleri okullarda ders anlatımı için uygun bir sınıf iklimi bulmakta zorluk çektiklerini ayrıca okullardaki teknolojik araç ve gereçlerin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersindeki faaliyetlerinden öğrendiklerini, öğretimde anadilini kullanmadaki yeterliliklerini yüksek oranda yetersiz olarak belirtmişlerdir. Öğretmen adayları öğretmenlik uygulamalarında öğrendiklerini en düşük derecede yeterli bulmuşlardır. Bu durum Özkılıç vd.(2008) yaptığı çalışmayla çelişmektedir. Öğretmen adaylarının bu konularda kendilerini yetersiz olarak görmeleri ilerideki mesleki yaşamlarında sorunlar yaşamalarına neden olabilmektedir. Bu yüzden üniversitelerin öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde kendilerini yetersiz olarak gördükleri konulara daha fazla eğilmeleri, çözüm önerileri için uygulama okulları ile işbirliği halinde olmaları, öğretmen adaylarından beklenen performansın standardının düşürülmemesi gereklidir. Bununla beraber öğretimle ilgili öğretmen adaylarının kendilerini değerlendirmeleri için öncelikle dönüt almaları gerekmektedir. Adaylara verilen dönütün yetersizliği onların mesleki açıdan kendilerini geliştirmelerini olumsuz yönde etkileyecektir.

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersinde zamanı kullanma açısından kendilerini kısmen yeterli olarak değerlendirmeleri ders işleme sürecinde zaman açısından az miktarda da olsa sorun yaşadıklarını ortaya koymuştur. Karadüz, vd. 'nin (2009:450) yaptığı araştırmada Öğretmen adaylarının önemli bir çoğunluğu sınıf yönetimi ile ilgili becerilerini öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında geliştirdiklerini belirtirken azımsanmayacak bir çoğunluğu uygulama sınıflarında, sınıf yönetimi ile ilgili bilgilerini uygulayamadıklarını ve doğal olarak bir gelişme gösteremediklerini belirtmiştir. Öğretmen adayları derse uyacak bir şekilde giriş yapabilme becerisini, öğrencilerin dikkatini çekebilmeyi, ödül ile cezayı kullanabilmeyi, öğrencilerin düzeyine ve konunun amacına uygun ödevler verebilme becerisini, uygulamaya gittikleri okullarda yeterince geliştirmediklerini belirtmişlerdir. Tüfekçi (1998), yaptığı çalışmada okul deneyimi uygulamalarında öğretmen adaylarının öğrencilerde hem davranış hem de tutum açısından önemli derecede değişiklik olduğunun üzerinde durulmakta ayrıca uygulamaya gidilen okullarda çeşitli etkinlikler yapılması, öğretmenlik uygulaması dersine daha fazla önem verilmesi gerektiğini söylemektedir. Erkıılıç' ın (2007:130) belirttiği gibi sınıf yönetiminde zamanı etkili bir şekilde değerlendirmek öğretim sürecinin en önemli ve başta gelen boyutudur. Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adaylarının öğrendikleri kuram ve tekniklerin analizini yaparak uygulamaya gittikleri sınıflarda bu bilgileri beceriye çevirip kendilerini geliştirebilmektedir. Uygulama okullarında öğretim süreciyle ilgili uygulama faaliyetlerinin öğretmen adayına fayda sağladığı kısacası öğretmen adaylarının gerçek bir sınıf ortamında tecrübeler edinmiş olması onların mesleki gelişimine olumlu yönde katkı sağlamaktadır (Karadüz, vd.2009:449). Bu durumla ilgili uygulama öğretmeni ve uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ders planlamasında öğretmen adaylarına yardımcı olmalı ve ders gözlemleri yapıp bunun sonucunu öğretmen adayları ile paylaşmalıdırlar.

Demir tarafından (2012) yapılan sosyal bilgiler öğretmeni adayları ile ilgili yapılan çalışmada bulunmuştur. Öğretmen adaylarının uygulama için gittikleri sınıflarda öğrencilere varlıklarını hissettirmede zorlandıklarını ve sınıfta kendilerini yabancı gibi hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durumun öğretmen adaylarına tanınan imkânlar ve sergilenen davranışlarla ilgisi olduğu düşünülmüştür. Ayrıca Çepni ve Aydın'ın (2015) yaptığı araştırmada ise öğretmen adaylarının kendilerini tam anlamıyla öğretmen gibi görmeleri için ihtiyaç duydukları desteği görmediklerini araştırmanın bulguları sonucunda elde edilmiştir. Bu çalışmalardan elde edilen bulgular araştırmamızda öğretmen adaylarının öğretimle ilgili ve zamanı

kullanmayla ilgili kendilerini kısmen yeterli veya yetersiz olarak değerlendirmesine sebep olabileceği de unutulmamalıdır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi sürecinde uygulamadan sorumlu öğretim elemanını ve uygulama öğretmenini kısmen yeterli buldukları sonucuna varılsa da bilgilendirilme konusunda tarafları yetersiz bulanların oranları da fazladır. Kiraz'ın (2001) yaptığı çalışmada, öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinde aldıkları rehberlik yetersiz bulunmuştur. Özellikle uygulama öğretmenin bilişsel ve duyuşsal açıdan yeterli düzeyde olmasının öğretmenlik uygulaması dersinin başarısı açısından önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Söz konusu olan bu çalışmada, öğretmen rehberliklerinin yeterli seviyede olmayışı bu dersten elde edilen katkıyı azalttığına vurgu yapılmıştır.

Öğretmen adayları uygulama öğretmeni ve öğretim elemanından ders sürecinde aldıkları desteği yeterli olarak görmüşlerdir. Bu bulgular Şahin (2004) ise çalışmasında, öğretmenlik uygulaması sürecine dahil olan tarafların karşılıklı istek ve beklentileri yönünde öğretmen adayları, uygulama okulu ve eğitim fakültesi karşılıklı bir şekilde görev ve sorumluluklarını tamamıyla yerine getiremediklerini ayrıca bu görev ve sorumluluklar konusunda yeterince bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Benzer bir bulgu Demir'in(2012) tarafından yapılan çalışmada elde edilmiştir ve uygulamadan sorumlu öğretim elemanın öğretmen adayları ile daha çok ilgilenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması yaptığı süreler arasında ders yüklerinin hafifletilmesi sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde Aytaçlı (2012) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adayları öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerinin daha çok geribildirimde bulunması konusunun üzerinde durdukları belirlenmiştir. Aynı şekilde benzer bir sonuç Ergenekon, Özen ve Batu (2008) tarafından yapılan araştırmada da elde edilmiştir. Fakültelerin programlarındaki derslerden biri olan öğretim teknolojisi ve materyal geliştirme öğrenme süreci içerisinde öğrencilere davranış edindirme ve istenen öğrenmelerin gerçekleştirilmesi için teknolojik materyalleri tasarlayarak, materyalle uygulamaların nasıl yapılacağı hakkında öğretmen adaylarına bilgiler sunarak mesleğe hazırlar. Bu derste adaylar öğretim için gerekli olan veya öğretimi kolaylaştırıcı çeşitli materyaller tasarlayıp bu materyalleri geliştirme sürecini diğer arkadaşları ile paylaşır. Bu durum öğretmen adaylarına hem aynı konuda çeşitli örnekler görme fırsatı vermekte hem de farklı fiziksel yapılarıdaki okullarda görev yapacak olan adaylara seçenek sunmaktadır (Demirel, 1999). Kiraz (2002), araştırmasında adayların öğretmenlik uygulaması dersi sürecinde materyal seçimi, işlenecek olan derslerin planlanması, sınıf yönetimi gibi konularda uygulamadan sorumlu öğretmenleri tarafından yeterince destek almadıklarını belirtmişlerdir. Gökçe ve Demirhan (2005) ise araştırmalarında, öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları sınıflarda işlenecek ders için uygun materyal geliştirme sürecinde uygulama öğretmenlerinden aldığı desteğin tam olarak yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Bir diğer çalışmada ise katılımcı öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu uygulama öğretmenleri ile yeterli iletişim kuramadıklarını ifade etmişlerdir (Özkılıç vd., 2008). Öğretmen adaylarının bu iletişim sorunlarının giderilmesi ve öğretimle ilgili kendilerini daha yetkin görmeleri için uygulamanın zamanının uzatılması yararlı olabileceği düşünülmelidir. Nitekim Baştürk (2009)'ün yaptığı araştırmada öğretmen adayları bu dersin süresinin uzatılması gerektiğini ifade etmiştir.

Adaylar Fakültede uygulama öğretim elemanı tarafından verilen öğretmenlik uygulaması dersini kısmen yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Çalışmanın bu bulgusu değerlendirildiğinde Görgeç, vd.nin (2012:67) yaptığı çalışma ile çeliştiği görülmektedir. Görgeç, vd.nin yaptığı (2012:67-68) araştırmada öğretmenlik uygulaması dersinin işlevselliği ve katkıları ile ilgili bulgular yeterli derecede işlevsel olarak tespit edilmiştir. Aksu'nun (2004), yaptığı çalışmada (n=526) öğretmen adayları uygulamadan sorumlu öğretim elemanın kendileriyle daha fazla zaman geçirip daha fazla ilgilenmeleri gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Azar'ın (2003) yaptığı araştırmada uygulama okullarındaki çalışmaların yararlı olduğu, Fakülte-Okul İşbirliği programında olan kişilerin okul deneyimi derslerinin ve uygulama okullarındaki faaliyetlerinin faydalı bulunduğu konusunda görüş birliği içinde olduklarını ortaya konmuştur. Ayrıca programa dahil olan kişilerin (uygulamadan sorumlu öğretim elemanı, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayları) daha fazla

iletişim halinde olmaları bunu sağlamak için de konu ile ilgili hizmet içi eğitimler, toplantılar veya seminerler düzenlenmesinin faydalı olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu da öğretmen adayları bu dersin diğer tarafları olan okul idaresini Öğretmenlik uygulaması dersi sürecinde yeterli olarak değerlendirmişlerdir. Öğretmenlik uygulaması dersi bütün tarafların koordineli çalışması ile amaçlarına ulaşabilecek bir derstir. Bu yüzden öğretmen adaylarının okul yönetimini bu konuda yeterli görmeleri olumlu yönde bir bulgudur.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular sonucunda şu öneriler sunulabilir;

- ✓ Fakültelerde öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerde test hazırlama ile ilgili süreçlere ağırlık verilmesi,
- ✓ Öğretmenlik uygulaması dersine dâhil olan taraflara dersler başlamadan önce veya ders sürecinde bilgilendirme toplantıları, panel, seminer vb. etkinlikler düzenlenerek taraflar arasındaki iletişim artırılması,
- ✓ Öğretmenlik uygulaması dersindeki taraflara görev ve sorumlulukları ile ilgili eğitim verilmesi böylelikle öğrencilerin uygulama derslerinde daha çok taraflardan daha çok destek almaları sağlanması,
- ✓ Öğretmen adaylarının uygulama yaptığı gün sayısının artırılarak ders anlatımlarına daha fazla katılmaları sağlanması,
- ✓ Uygulama okullarındaki müdür ve müdür yardımcılarının uygulama öğretmenleri gibi hizmet içi eğitime alınmaları
- ✓ Öğretmen adaylarının, öğrencilerin bireysel farklılıkları ile baş etmesine ve materyal hazırlamalarına yardımcı olacak uygulama eğitimlerine daha kapsamlı bir şekilde programlarda yer verilmesi,
- ✓ Öğretmen adaylarının zamanı etkili kullanılabilmesi için üniversitelerde mikro eğitim alanına daha fazla yoğunlaşması,
- ✓ Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi sürecinde verilen rehberliğin artırılması için uygulamadan sorumlu öğretim elemanı ile uygulama öğretmeni arasındaki etkileşim ve koordinasyon artırılması gibi öneriler araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Aksu, M. B.(2004). *Fakülte-okul işbirliği semineri ve uygulama sürecinin değerlendirilmesi*: Malatya ili örneği, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Malatya Üniversitesi, İnönü 2004, 6-9 Temmuz, Malatya. Bildiriler Kitabı.
- Aytaçlı, B. (2012). *İlköğretim matematik öğretmenliği lisans programında yer alan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Azar, A. (2003). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerine İlişkin Görüşlerinin Yansımaları. *Milli Eğitim*, 158.
- Baştürk, S. (2009). Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 8(2), 439-456. <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Canbolat, C. (2014). *Grafik ve görsel sanatlar öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çepni, O. ve Aydın, F. (2015). Coğrafya öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 19 (2), 285-304.

- Çetin, Ö. F., ve Bulut, H. (2002). Okul Deneyimi I, II ve Öğretmenlik Uygulaması Derslerinin Uygulama Öğretmenleri ve Öğretmen Adayları Tarafından Değerlendirilmesinin İncelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 75.
- Demir, Y. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının okul deneyimi dersi kapsamında karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Demircioğlu, İ. H.(2008). Etkili Öğretmen. İ.H. Demircioğlu. (Editörler) . *Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması*. Ankara. Anı Yayıncılık, ss. 2.
- Demirel, Ö.(1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Demirtaş, H., Güneş H., (2004).*Okul Deneyimi I-II ve Öğretmenlik Uygulaması Dersleri Etkinlik Hazırlama Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ergenekon, Y., Özen, A. ve Batu, E.S. (2008). Zihin engelliler öğretmenliği adaylarının öğretmenlik uygulamasına ilişkin görüş ve önerilerinin değerlendirilmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(3), 857891.
- Erkılıç, T.A. (2007). Zaman yönetimi. H. Kıran (Editör).*Etkili sınıf yönetimi*. Üçüncü Baskı. Ankara. Anı yayıncılık, ss.119-141.
- Gedik, N., Göktaş Y. (2008). Öğretmenlik Uygulaması. İ. H. Demircioğlu (Editör). *Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması*. Ankara. Anı Yayıncılık, ss. 70.
- Gökçe, E., Demirhan, C. (2005). Öğretmen Eğitiminde Yenilikçi Bir Yaklaşım mı Yoksa Geleneksel Bir Anlayış mı?. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(2),187-195.
- Görgeç, İ., Çokçalışkan, H. ve Korkut, Ü. (2012). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim üyeleri açısından işlevselliği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 56-72.
- Gültekin, M. (2006). *Öğretmen Adayları ve Öğretmenler için Öğretmenlik Uygulaması Kılavuzu*. Gültekin. M.(Editör). Dördüncü Baskı. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Harmandar, M., Bayrakçeken, S.,Kıncal, R.Y., Büyükkasap, E., ve Kızılkaya, S.(2000). Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde Okul Deneyimi Uygulaması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 148.
- <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Fakulte-Okul-Isbirligi.pdf>
- Karadüz A., Eser Y., Şahin C., ve İlbay B., (2009). Eğitim Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Etkililik Düzeyi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 442-455-449
- Kiraz, E. (2001). Aday öğretmen-rehber öğretmen etkileşimi: Mesleki gelişimde diğer boyut. *Eğitim Araştırmaları*, 1(5), 85-90.
- Kiraz, E. (2002). Öğretmen Adaylarının Hizmet Öncesi Mesleki Gelişiminde Uygulama Öğretmenlerinin işlevi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 2(1), 183-196.
- Köksal, D. (2008). *Yabancı Dil Eğitimi Bölümleri için Teoriden Pratiğe Öğretmenlik Uygulaması*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Küçükahmet, L.(2004), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (5.Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- MEB (1998). Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönerge. Erişim Tarihi 02 Nisan 2019, <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/263.pdf>
- Özbek, R. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 146.
- Özkılıç, R., Bilgin, A. ve Kartal, H. (2008). Öğretmenlik Uygulaması Dersinin Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 7(3), 726- 737.
- Sönmez, V.(2000). *Eğitimin tarihsel temelleri öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Sünbül, A. M. (2005). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. Ö. Demirel ve Z. Kaya. (Editörler). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (6. Baskı). Ankara. Pegem A yayıncılık, s. 245-248
- Şahin, Ç. (2004). Okul Deneyimi-II İşbirliğinde Tarafların Karşılıklı Beklentileri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1, 13-27.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 25-26
- Tüfekçi, S. (1998). *Öğretmenlik Uygulamasının Değerlendirilmesi: Gazi Eğitim Fakültesi'nde Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Yeşilyurt, E. (2010). Öğretmenlik uygulaması öğretim programının standart temelli ve ihtiyaca cevap verici modeller ışığında değerlendirilmesi (Yayımlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- YÖK (1998). Aday Öğretmen kılavuzu. Erişim Tarihi: 02 Nisan 2019, <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/ogretmen-yetistirme>
- YÖK (2006). Eğitim fakültelerinde uygulanacak yeni programlar hakkında açıklama. Erişim Tarihi: 02 Nisan 2019, <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/ogretmen-yetistirme>
- Yüksel, S. (2003). *Sınıf ortamında etkili öğretmen davranışları*. L. Küçükahmet (Editör). Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, s.312-32